

Gyárfás Ágnes

Pengő királyfi (meseelemzés)

A Pengő királyfi olyan mese, amely a személyiség múltbéli előéletének útját járja be és itt végzi el a rá rótt munkákat, s ezzel sok régi, családi, nemzeti hibát, bűnt levezekel, sőt levezekeltet, szóval helyre teszi a világban azt, ami elromlott.

Tehát a múltba megy vissza és nem dimenziókat utazik át. Mi a különbség? A dimenzió kiterjedés a sík, kétdimenziós. Ahhoz, hogy „Síkországba” jussunk, lappá kellene változnunk, másként nem juthatunk oda. A tündérek birodalma éterikus, ide egy-két sánta (szantó, szent) madár jut el, aki a hős öreg lelkét viszi át, hogy ott Tündérszép Ilona vagy Erzsébet az újjászületés vizében új életre keltse.

Pengő királyfinak két Nagy Napév múltjába kell visszatérnie, s ott elvégezni a három munkát, megmenteni Feketeországot az óriások inváziójától, felszabadítani a bölcsességet sziklához rögzítése alól, s elpusztítani az idők mélyén a 99. szigeten gomolygó ősködben megbúvó gonoszt, a bakarasnyi embert és bogár képében megmaradt erejét.

Volt egy munka, amelyet a két idősebb királyfi végzett el. Őrködés közben lelőtt egyikük egy vadkant, a másikuk egy sasmadarat. Eltettek a tarisznyájukba 2 arany vadkanfogát és két ezüst sastollat. Ezek az állatok a bakarasnyi ember fiai voltak. Az erejük pedig a vadkanfogban és a sastollakban volt. A fogak és a toll őrzi a gonosz ivadékok erejét, mert a tarisznyában ott lapulnak ma is.

Az ősgonosz tehát elpusztult, az ereje porrá égett, de ivadéka ma is hatnak, a mai hősök dolga ezek elpusztítása.

Ezt a kis összefoglalást azért tettem az elemzés elejére, hogy iránytű lehessen a mese olvasásához. Magyarázatot, tartalmi háttérrel ad a Tellői jóslat olvasatához is, mert a Pengő királyfi történetében értjük meg, miért rótt ránk a Teremtő „csapást”.

Mi a csapások elszenvedői vagyunk, mint a négy szép kanca a banya istállójában. A csapások közben sikerül lecsapni a dongót, a boszorkányt magát. A lovak, a lóvá tett gyűrűs mátkák a csa-

pásokat elszenvedték, s visszakapták eredeti, Isten képére teremtett női voltukat, de a gonosz elpusztult.

A továbbiakban minden elemzés skolasztikus rendszertanba jutna, ezért itt befejezzük, nézzük a mese tartalmát, azután a részletesebb elemzését.

I. Kezdet

1.) Az öreg király végakarata: naponta új csizmát hordjanak a fiai. Elszegényednek.

A két idősebb szerint kár volt apjukra hallgatni.

A legkisebb szerint azért volt rá szükség, hogy menjenek országot, világot látni.

2.) Kilövik nyilaikat, azután mennek. Éjjel őröködnek. A legidősebb őröködés közben lelőtte az aranyfogú vaddisznót, a középső egy sast ezüst tollakkal, a legkisebb megmentette az aranyhalat, amely később a *segítője* lett. Visszament a bátyjaihoz, de a tűz elaludt.

II. Túlvilági kaland a megállított időben

1.) Felmászott egy fára, s tüzet látott. Odaindult. Megkötözte a szembejövő Éjfél és Hajnalt, hogy legyen ideje a tűz megszerzésére. Ez az az időszak, amikor a Vízöntő és az Oroszlán között a nagy tűznél 12 óriás ücsörgött. Adnak tüzet szívesen, de meg kell érte dolgoznia:

forgassa meg a pecsenyét (ökör) a nyárson,
lőjje le a kakast a fekete vár tornyáról,
bújjon be a lyukon a várba és nyissa ki a kaput.

A mese gócpontja: A 12 óriás a bakarasnyi ember szolgája. Nekik kell bevenni a fekete várat. Ott lakik a fekete király és három lánya. A legidősebbet a bakarasnyi akarja a másik kettőt a két fia, a vaddisznó és a sas képében (ezeket már lelőtte a két idősebb fiú).

2.) *A fekete vár bevétele*

A legkisebb királyfi bebújt a lyukon, s mondta, hogy ő a kaput nem tudja kinyitni, jöjjenek

utána az óriások. Sorba levágta a fejüket, s berángatta a testüket.

A királyfi bement a palotába, aludtak a királylányok. Az egyik szobájából elhozott egy fél gyertyát, az egészet pedig meggyújtotta. A másiké-
ből az aranyrojtos selyemkendőt hozta el. A legkisebb királykisasszony gyűrűjét lehúzta és elhozta.

Szaladt vissza a tűzhöz, vett egy kis parazsat, eloldotta a Hajnalt és Éjfél-t, s mire a bátyjai felébredtek, már lobogott a tűz.

S e n k i n e m t u d t a a z t , a m i t a t ö b b i , a kommunikáció irányítja a dolgokat.

Ennek hiánya is szerepet kap az életünkben.

Családok titkai lapulnak a tarisznyában.

A fekete király megszabadult és kereste a hőst, aki felszabadította az óriások fenyegetésétől, akik be akarták venni a várat.

III. A királyfiak házassága

A fekete király nyitott egy kocsmát, ahol mindenki ehetett, ihatott, nem kellett fizetni, csak az élete történetét kellett elmondania. Betért oda a három királyfi evett, ivott, hordta a három királylány a bort. Alig mesélte el a történetüket a kis királyfi, máris keblére ölelte a fekete király, hintókat hozatott és megülték a lakodalmat.

Haza is kell térniük, megvan-e még az országuk. Az úton vergődött a sárban a bakarasznyi ember.

Az idősebb fiú nem segített.

A középső sem.

A legkisebb királyfi leszállt a hintóból, kiemelte a bakarasznyi embert a sárból felvitte a hintóba. Ott a bakarasznyi a hétrőfös szakállába tekerte a királykisasszonyt és eltűnt vele.

A bánatos királyfi nem ment haza a bátyjaival, a hintót visszaküldte, s gyalog ment a felesége megkeresésére.

IV. A tudás hatalma. Korok az ősidők előtt.

1.) Ment mendegélt a királyfi egy patakhoz ért és ott eszébe jutott az aranyhalacska. Elővette a két halpénzt, s megkérdezte, hol, s merre lehet a felesége.

– A hegyen túl van egy bölcs ember, aki 3 dolgon túl mindent tud.

Egy magos hegy tetején ült, lelógott a szakállá.

– Előbb te segíts rajtam. Keresd meg a mátkámat a gyűrűjével, mert csak akkor tudok innen felkelni.

A halacska tudta, hogy a bölcs ember mátkája a gyémántvárban van. Palackban vitte magával a halacskát és tanulta a leckét.

– A gyémántvárban minden fekete, de egy falat fekete ételt ne egyél.

Úgy is volt, s ettől KIFEHÉREDETT a vár. Szép nótákat énekeltek.

2.) A CSAPÁSOK OKA az őskor előttre mutat, arra a 3 dologra, amit a bölcs ember nem tudott

a.) a vár a vén boszorkáié

b.) lányokat, mátkás lányokat rabol, lóvá változtatja, agyonhajszolja, vízbe veti és újakat szerez helyettük.

Pengő királyfinak négy lovat kellett megmentenie. A vén boszorka DARÁZS képében egyikről a másikra szállt. ADDIG CSAPKODJ az ostoroddal, amíg a dongót le nem ütöd. A királyfi CSAPÁSOK ÁRÁN váltotta meg a lányokat.

A négy lányt vitte a bölcs emberhez.

V. Jelenet a sziklafokon

A bölcs emberhez eljutott a négy lány, köztük a mátkája, mégsem tudott felkelni a szikláról, mert a gyűrű nem volt ott, azt a vén boszorkány elvette, s magával vitte.

Közben odaért a farkas- sas- meg hollókirály.

– Levegőben nincs, mert akkor tudnunk kellene. Akkor a tengerben van. A kis aranyhal összehívta a halakat.

– Nem láttátok-e a mátkagyűrűt?

– Egy gyűrűt találtam a tengerben, s azt elittam a kocsmában – mondta a s á n t a c s u k a .

– Ilyen-olyan teremtette – kiáltott az aranyhalacska –, mindjárt visszahozd azt a gyűrűt!

Visszahozta, s ekkor felkelt a szikláról a bölcs ember, s végre megmondta, hogy hol találja meg Pengő a feleségét.

A tenger 99. szigetén van a bakarasznyi embernél. Ha megtudod, hol van az ereje, haza tudod hozni a feleséged.

VI. Jelenet a 99. szigeten

Itt élt a bakarasznyi ember és a Pengő felesége. Az erejét nem a fadarabban, nem a seprűben, nem a piszkafában őrizte, hanem az erdőben az aranyzarvasban, benne aranybárány, benne aranykacsa, benne aranybogár.

A királyfi mentében nem lőtte le a farkast, a sast, a hollót, de a patakparton lelőtte a fürdőző szarvast, kiugrott belőle a bárány, azt elkapta a farkas. Ebből az aranykacsa, erre lecsapott a sas. Ebből az aranybogár, ezt bekapta a holló. Átadta Pengőnek, aki zsebkendőjébe csavarva vitte a bakarasznyi emberhez.

– Megfogtad az erőmet, királyfi, de ha visszaadod, cserébe neked adom minden vagyonomat.

– Nem kell a vagyoned, mert te jó helyett rosszal fizettél nekem. Bedobta a bogarat a tűzbe, s hamuvá vált a bakarasznyi is.

Visszamentek a fekete királyhoz, s nagy lakodalmat csaptak.

Pengő királyfi

A megszámlálhatatlanul végtelen világ őstörténete

Kalandos történet. A kalandok oka egy korábbi világkorszak hagyatékának megoldása. Először vissza kellett szegényedniük, hogy megismerjék a világot. A három fiú három jó ember. A két idősebb tudtán kívül lelőtte a bakarasznyi ember két fiát vaddisznó és sas képében. Tehát a két idősebb fiú is kivette a részét a történelemben, de a győzelem szimbólumait, az arany fogakat és az ezüst tollakat betették az iszákjukba, s nem beszéltek róla senkinek. A nemzeti hőstettek rejtve maradtak, nem került sor a kibeszélésre. Pengő sem mondta el, hogy megállította az időt, hogy megvédte a fekete király várát, lányait és királyságát. Csak a legvégén, a nagy lakodalmon derül fény mindenre.

Nemzeti és családi szinten egyaránt rejtve marad a múlt. Ha a család titkolózik, azt a nemzet rovására teszi.

A dicsekvés hiánya ellenreakciót vált ki a legfontosabb haditettek, egyéni sikerek, a gonosz legyőzésének állomásai nem kerülnek bejelentésre, a hősök hallgatnak, még egymás között sem beszélnek meg az eseményeket, hogy ki, mit csinált.

A meg nem beszélés rámutat az idő munkájára is. Idővel feledésbe mennek a dolgok, az idő rostáján leperregnek a múlt történései. A jelenkor gondjai azonban csak akkor oldhatók meg, ha a múlt portáját rendbe rakjuk. Az a mozdulat, amikor a fiúk a tarisznyájukba rakták a lelőtt állatok fogát és tollát, olyan volt, mintha a mélytudatba dugták volna vissza. De a két fiú ezzel megtette a kötelességét a bakarasznyi fiait eltették láb alól. De az apa, az ősgonosz még élt, s az ő kiirtása a legkisebb fiúra hárult.

A sok-kalandú mese nem dimenzióutazásról szól. A főhős végig saját képében szerepel. A sok szintér mást mutat. A múlt kódéba vesző ősi világokba. A családi- nagycsaládi események régésregi labirintusát járta be, amíg megtalálta a boldogságot.

Ez csak akkor sikerülhetett, ha legyőzi a bakarasznyi embert. A baknak nincs arasa. A valószínűtlen mérték a személy valószínűtlen voltára mutat rá. Nem emberszabású lényről van szó, nem is törpéről. A Bak horgának ura, a gonoszság megtestesítője ő, aki becsapja azt, aki segített rajta.

A mesékben természetes dolog, hogy „jöttet helyébe jót várj”. Itt azonban ez a toposz nem érvényesült. A két idősebb fiúnak volt igaza, amikor nem húzták ki a sárból.

– Nem húzlak én, minek mentél bele.

Viszont, ha Pengő királyfi ki nem húzza és sok viszontagság után végül le nem győzi, a bakarasznyi ember uralma alá vonta volna nemcsak Feketeországot, nemcsak a bölcs ember hazáját, nemcsak a tenger 99. szigetét, de az ő kis országukat is. Pengőnek küldetése volt, ezt teljesíteni kellett. Meg kellett menteni a világot a gonosz uralmától.

Egy lyukon kell bebújni. Pengő első munkája.

A másik világba vagy a múlt birodalmába a léleklikon át jut az ember. A lyukon való áthatolás maga a révülés folyamata. Pengőnek sikerült, az óriásoknak nem. Ez a 12 óriás hasonlít Petőfi Já-

nos vitézének óriásaihoz. Buták, rászédhetők. Tudták, hogy a lyukon ők nem képesek áthatolni, mégis, mind a tizenketten megkísérelték és rajta-vesztettek.

Pengő a várban az alvó királykisasszonyok szobájából zálogtárgyakat hozott el. Ezek közül csak a legkisebb királylány gyűrűje kapott szerepet a későbbiekben. A két idősebb királylány zálogtárgy nélkül is elfogadta a két idősebb királyfit.

Kocsmát nyitott a király, hogy megtalálja a hőst, aki legyőzte az óriásokat. A kocsmá az égre tereli a figyelmünket a Cassiopeia = Kocsmárosné csillagkép mindig útba esik, ha a Bak csillagkép térfeléről a Rák és az Oroszlán felé vesszük utunkat. Így indult el Galgamás is, így Molnár Ferkó. Több mesében a gonosz testvérek leragadnak a kocsmánál, s nem mennek tovább.

Pengő a révülés útján eljutott a kocsmáig, s itt bemutatta magát és elvitte testvéreivel együtt a maga jegyesét. A lakodalom után *v i s s z a m e n n e k* a régi királyságukba.

Visszafelé mozgás a Nagy Napév útja, a Föld 26 ezer éves retrográd körforgása, mely a tengelyének ferdesége miatt valósul meg. Most már világos, hogy a lyukon a Világidő múltjába tévedt, s az itt felhalmozott ősemlékekkel kell megküzdenie. Hajnalt és Éjfél el is engedi, már nem kell megállítania az időt, mert Pengő szert tett a révülés gyakorlatára, s nem egy napra és éjszakára, hanem évezredekre szólóan kell behatolnia a múlt birodalmába. A bakarasnyi ember a jelenkorban ügyesebb, mint ő, hiszen hétrőfős szakállába csavarva elrabolta a feleségét. A gonoszság muharveteményének gyökeréig le kell hatolni, hogy végleg kipusztuljon a világból. Ez volt Pengő küldetése.

...a hegyen túl van egy bölcs ember... Pengő második munkája

Egy nagy szikla tetején ült a bölcs ember. Megmondom, hol a feleséged, ha visszahozod a mátkámat meg a gyűrűjét. Az egész olyan, mint egy déja-vue (dézsavú) az egyszer már megtörtént dolgok újra átélése. A bölcs ember ugyanúgy járt, mint Pengő; elvesztette a jegyesét. Átok ült rajta, s nem tudott felállni a szikláról. Három dolgot nem tudott a világon, s ez volt az egyik.

Pengőnek a fekete királyság ősmúltjába kellett visszatérni, ahol minden valóban fekete volt.

Kínozták, gyötörték ott őt, de nem evett a fekete ételből, nem ivott a fekete vízből. S íme reggelre minden kifehéredett. Még a királykisasszonyt is meg kellett találnia, akit társaival együtt lóvá tett a boszorkány. Ahhoz tehát, hogy a paradicsomi állapotok megváltozzanak, meg kellett változnia a női minőségnek, azok, akik hallgattak a banyára, lóvá változtak, húzták az igát és túrték az ostorcsapásokat. Az aranykor bukásának okára is rávilágított a mese. Nemcsak a viszonyok, a nők is megváltoztak.

A boszorkányt is csak akkor tudta lecsapni az ostorával, ha közben a négy lovat is csapkodta. Minden csapás a vezeklés része. A mai nehéz női sors, a sok értelmetlennek vélt csapás réges-régi botlások levezéklése. Az a tény, hogy a nők számára privilegizált aranykor megszűnt a világ egyetemes romlását eredményezte. A boszorkány e folyamat irányítója volt. A lóvá tett gyűrűs mátkák elszenvedték azokat a csapásokat, amelyek végeredményeképpen a dongó képében röpködő boszorkát megsemmisítette Pengő. Azt hiszem, hogy a mai világban a legtöbb nő lóvá tett királykisasszony, aki a boldogság, az aranykor elvesztéséért vezekel.

Külön sorsa volt a bölcs ember mátkagyűrűjének, amelyet a boszorkány elvett a lóvá tett leánytól, hát az hol lehet? Erre a sánta csuka tudott választ adni, mert ő megtalálta a tengerben s nyomban elitta a kocsmában.

– Ilyen-olyan teremtette – kiáltott az aranyhalacska –, mindjárt visszahozd azt a gyűrűt!

A kocsmá újból felbukkant, egy Nagy Napév lejátszódott. Az aranyhal, a patak, a tenger tisztította az embereket s a dolgok kezdtek helyreállni.

A bölcs ember is felállt már a szikláról, talán újra hatni tud szellemiségével az emberekre és beköszönt a gondolatok megtisztulásának ideje is.

Miután a szellem érdekében a bölcs ember felszabadításával elvégezte munkáját Pengő, elmondta neki a bölcs ember, hogy a tenger 99. szigetén őrizi a Pengő feleségét a bakarasnyi ember, onnan kell elhozni.

Pengő egy nagy cethal hátán úszott a 99. szigetre. A királyfi harmadik munkája.

A bakarasnyi ember egy fantom nem őt kell elpusztítani, hanem az erejét. A királykisasszony ügyes fondorlattal kitudakolta, hol tartja a baka-

rasznyi ember az erejét. A 99. szigeten a hatalom a bakarasznyi emberé volt, aki a gonoszság fantomképe. Ember nem lakott ott, csak akit odacipelt, Pengő mátkája a királykisasszony. A bakarasznyi ember erejét is állatok őrizték: szarvas, benne bárány, ebben vadkacsa, ebben bogár. Pengő csak a szarvast nyilazta le. A többi a segítségére küldött állatok a farkas, a sas és a holló fogta meg. Úgy látjuk tehát, hogy ez a sziget az eredendő gonoszság fészke volt, ahol az állatok is a gonosz ügyét szolgálták, mert őrizték a gonosz erejét. Az állatot állat győzte le, így állt helyre a rend a Világmindenségben. Pengő csak a hollótól kapott bogarat vitte haza a zsebkendőjében és ezt a bakarasznyi ember szeme láttára égette el. Ahogy elégett az erő, porrá vált a test is, igazolva a gonosz valóságképét: a gonoszság elemi rossz, amely hat és sziklához nyűgözi a legbölcsebb embert is, de a testet öltött képe nem realitás, csak lázálom, fantom. Nem elég tehát ezt a fantomképet elpusztítani, mert ezzel semmit nem oldunk meg. A gonosz erő ősmagját kell tűzzel felemészteni.

A 99. sziget az a hely, ahová a gonoszság be-

fészkelődött. Ezt tudta a bölcs ember, ide utat tudott mutatni Pengőnek, de azt nem tudta, hol lehet a bakarasznyi ember két fia, a gonoszság birodalmának két várományosa.

A mesében az a dramaturgiai trükk, hogy ezt a két fiagonoszt még a mese elején lelőtte a két idősebb királyfi, mint aranyfogú vadkant és ezüsttollú sasmadarat. Csakhogy a fogakat és a tollakat „eltették a tarisznyájukba és nem szóltak egy szót sem”. A két fiagonosz ereje ott lapul a tarisznyában és az adott pillanatban újra hatni kezd.

Ezt a szimbólumrendszert beilleszthetjük családi legendák megoldásához. Ki tudja kinek, mi lapul a tarsolyában. Alkalmazhatjuk a világ képének megértéséhez is. Kinek a tarsolyából ugrott elő a disznófejű nagy úr aranyfoga és a kétfejű sas ezüsttolla?

Családi titkok és a világ sorsának kulcsa ez a mese, amely valamennyiünk számára rávilágít arra az útra, amelyet „az öreg király” kijelölt számunkra. A szellem, a bölcsesség kiemelése lenyűgözött állapotából és a gonoszság kiirtása. Ezután újra felfénylik az aranykor.

Pengő királyfi*

Volt egyszer egy király, annak három fia. Ez a király a halála órájában meghagyta a fiainak, hogy minden áldott nap új csizmát húzzanak fel, ne sajnálják a pénzt, mert ha szavát megfogadják, bizony nem bánják meg. Meghal a király, nagy ceremóniával eltemetik, s a királyfiak csakugyan mindennap új csizmát húztak. De két-három esztendő múlva úgy leszegényedtek, hogy még az is alig volt, amit egyenek, nemhogy mindennap új csizmát húzzanak a lábukra. Mondja az idősebb királyfi:

– Látjátok, látjátok, kár volt megfogadni az apánk szavát. Elkoldusodtunk mi is, el az ország is, most már mit csinálunk?

– Igazad van – mondotta a középső királyfi –, bizony kár volt hallgatnunk az apánkra, elég lett volna, ha mindennap szépen kifényesítetjük a csizmánkat, mindenki újnak hitte volna.

Azt mondja a legkisebb királyfi, akinek Pengő volt a neve:

– Ne panaszkodjatok, tudta édesapánk, hogy mit beszél. Ha el nem szegényedünk, itthon maradunk egész életünkre, így legalább el kell mennünk valamerre, s látunk országot-világot.

Hát hiszen nem is tehettek egyebet, el kellett, hogy menjenek világgá. Ahogy kimentek a városból, azt mondja a legidősebb királyfi:

– No, fiúk, én kilövöm a nyilamat, s ahol leesik a nyílvevő, ott hálunk meg.

Kilövi a nyilat a királyfi, egy nap s egy éjjel folyton-folyvást mentek, akkor találták meg a nyilat rengeteg erdő közepében. Ott leheveredtek, vacsoráltak, de a legidősebb királyfi azt mondta az öccseinek, ő nem alszik el, strázsál az éjen, nehogy valaki megcsúfolja.

Elalszik a két kisebb királyfi, az idősebb meg fel s alá sétált, s hát egyszer csak jön egy rettentő nagy vadkan: szörnyű nagy agyarái voltak, mégpedig tiszta színarany agyarái. A királyfi kirántotta a

* Benedek Elek: Világszép Nádszál kisasszony és más mesék. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest. 1960.

kardját, megölte a vadkant, az agyaraít kirántotta, s eltette a tarisznyájába.

Reggel felébredtek az öccsei, semmit sem tudtak arról, hogy mi történt. A bátyjuk sem szólt, s mentek tovább. Most azt határozták, hogy a középső királyfi lője ki a nyilát, s három nap, három éjjel mentek, amíg a nyílvesszőt megtalálták.

Leülnek, vacsorálnak, a legidősebb s a legkisebb el is alszik, de a középső fennmaradt strázsának. Alig szenderül el a két királyfi, lecsap a magas levegőégből egy szörnyű nagy saskeselyű, rettenetes nagy szárnyával nekivág a királyfinak, de a királyfi hirtelen kirántotta a kardját, s kettéhasította a saskeselyű fejét. Két gyönyörű ezüsttoll volt a saskeselyű két szárnyában, ezt a királyfi kihúzta, tarisznyájába tette, s reggel, mikor a testvérei fölébredtek, egy szót sem szólt, csak mentek tovább.

Most már a legkisebb királyfi lőtte ki a nyilát. Mentek is hét nap s hét éjjel megállás nélkül, amíg a nyilát megtalálták. Nagy tüzet raknak, letelepednek, vacsoráznak, s vacsora után azt mondja Pengő:

– No, ma éjjel én strázsálok.

A bátyjai nem akarták engedni, eleget mondták, hogy kicsi legény ő még ahhoz, de Pengő azt mondta, nem gyerek ő már, s fennmaradt strázsának.

Amint járt fel s alá, egyszer valami szomorú éneket hall. Vajon ki lehet, vajon mi lehet, gondolja magában, s elindul a hang után. Megy, mendegél, s egy patakhoz ér, de abban alig volt víz; ami kevés volt, az is állott benne. Ebben a száraz patakban fickándozott, vergelődött egy aranyhalacska, az énekelt olyan búsán, olyan bánatosan. Kérdi Pengő:

– Hát neked mi bajod van, aranyhalacska?

– Ó – mondja az aranyhalacska –, nagy bánatom van énnékem. Megáradott a patak, lesodort ide, messze az én hazámtól, most meg elapadt, nem tudok visszaúszni, s így kell elpusztulnom.

– De már ezt nem engedem – mondotta Pengő, s fölvette az aranyhalacsát, s addig vitte a patak mentén, amíg jó mély vizet nem talált. Ott szépen a vízbe eresztette.

Mondotta az aranyhalacska:

– Köszönöm, hogy megmentetted az életemet, te jó fiú. Nesze, adok neked két aranypikkelyt,

tedd el jól. Ha bajba kerülsz, csak lehelj rájuk, s eljövök a segítségedre.

Azzal a halacska nagy vígan tovább úszott, Pengő is visszament a bátyjaihoz. Az ám, de mire visszaért, a tűz elaludott.

Megijedt Pengő, hogy mit gondolnak róla a bátyjai, ha felébrednek. Bizonyosan nem strázsált, aludott ő is. Gyújtott volna tüzet; nem volt mivel, mit csináljon, merre forduljon? Fölmászott egy magas fa tetejére, hátha lát valahol tüzet. Látott is valahol messze-messze az erdőben, s ő bizony fogta magát, elindult abba az irányba. Alig indul el, szembe jó vele az Éjfél. Köszönti illendőképpen.

– Adjon isten jó estét, öregapám! Álljon meg egy kicsit, az isten áldja meg, amíg tüzet hozok.

– Jaj, édes fiam – mondja az Éjfél –, amíg te azt megjáród, addig én hétszer megyek s hétszer jövök, nem lehet nekem olyan sokáig várnom.

– Bizony, ha nem vár szépszerént, majd vár másként – mondotta a királyfi. Volt a zsebében egy jó erős spárga, s azzal Éjfélnak mind a két kezét egy fához kötötte. Megy tovább, de egy óra, kettő alig telik belé, jó szembe vele a Hajnal. Köszönti ezt is:

– Jó reggelt, húgomasszony!

– Adjon isten, te királyfi!

– Álljon meg lelkem, húgomasszony, míg amonnét tüzet hozok.

– Jaj, azt nem lehet – mondja a Hajnal. – Amíg te azt a nagy utat megjáród, hétszer megyek s hétszer jövök én. Nem alhatnak az emberek olyan sokat egyfolytában.

– Bizony, ha meg nem vár, mindjárt meg is kötözöm, húgomasszony. – S megkötözte a Hajnalt is egy fához.

Most már mehetett bátran a királyfi. Meg nem állott, amíg ahhoz a nagy tűzhöz nem ért. Látja messziről, hogy tizenkét óriás ül a tűz körül. Hej, gondolja magában, itt nem kapok én tüzet szépszerével. Fogja a nyilát, odacéloz, s kilő egy égő szenet a tűzből. De megint meggondolja magát, mégis elmegy oda. Ne mondják, hogy lopja a tüzet. Odamegy, köszön illendőképpen, az óriások fogadják, jól megnézik tetőtől talpig, s kérdik tőle:

– Ugyan bizony, te lövöd-e ki a szenet a tüzüinkből?

– Én lőttem ki – mondja Pengő –, de meggondoltam a dolgot, mégis idejöttem. Adjanak kendtek egy darab égő szenet Isten nevében.

– Adunk mi jó szívvel – mondotta a legidősebb óriás –, hanem előbb forgasd meg a pecsenyénket.

Éppen ott sült a tűz felett egy ökör, nyársra húzva. Pengő megfogta a nyársat a kisujjával, s úgy forgatta-pergette, akárcsak egy leány az orsót. Mikor jól megpirult az ökör, mondotta Pengő:

– De már most csakugyan adjanak tüzet, mert sietős az utam nagyon.

– Várj csak egy kicsit – mondja az öreg óriás –, látod-e amott azt a fekete várat? Annak a falán van egy kakas, azt elébb lödd le, akkor aztán adunk tüzet.

Célba veszi Pengő a kakast, s úgy lőtte le, hogy egyszeriben lefordult a vár faláról. Hej, az óriások nem tudták, hogy mit csináljanak nagy örömükben.

– Hát ennek ugyan mit tudnak kendtek örülni? – kérdezte Pengő.

– Hm – mondja az öreg óriás –, mindjárt megtudod. Tudd meg, fiam, hogy mi a bakarasnyi ember szolgálai vagyunk. Nekünk kell bevenni azt a várat. Abban a várban lakik a fekete király s annak három szép eladó leánya. A bakarasnyi ember feleségül akarja venni a legidősebb királykisasszonyt, a középsőt meg az idősebb fiának szánta, aki saskeselyű képében szokott járni, a legkisebb királykisasszonyt pedig a legkisebbik fiának, aki vadkan képében jár. Hiszen rég bevettük volna mi ezt a várat, hanem az a huncut kakas mindig felébresztette a kukorékolásával a katonákat. No, többet nem ébreszti fel. Hanem azért neked velünk kell jönnöd. A vár falában van egy lyuk, azon bebújsz, aztán kinyitod a kaput.

A királyfi nem szólt semmit, mit volt mit tenni, ment az óriásokkal, szépen bebújt a lyukon, hanem mikor benn volt a várban, visszaszólt az óriásoknak:

– A kaput nem tudom kinyitni. Már ahogy tudtok, úgy jöjjetek utánam, különben kint maradtok.

Mit csináljanak az óriások. Ha bőrüket ott hagyják is, mégiscsak rászánták magukat. Sorjában bújtak keresztül a lyukon, s amint az első bedugta a fejét, Pengő lecsapta a kardjával, a testét meg utánarántotta, s így tovább mind a tizenkettőnek levágta a fejét. Akkor fölment szépen a palotába, lábujjhegyen végigment a szobákon, s hát a három királykisasszony mind más-más szo-

bában alszik.

A legidősebb királykisasszony szobájában egy egész meg egy félig leégett gyertya volt. Az egész gyertyát meggyújtotta, a félig leégettet a zsebébe tette. Aztán ment a középső királykisasszony szobájába, annak az aranyrojtos selyemkendőjét vette el. Ment a legkisebb királykisasszony szobájába, de már annak a gyűrűt húzta le az ujjáról. Azzal szépen kiment a szobából, el az óriások tűzéhez, fölkapott egy darab égő üszköt, s szaladott vissza a bátyjaihoz. Amint ment visszafelé, eloldotta a Hajnalt.

– No, most mehet, húgomasszony, szerencsés utat!

Aztán eloldotta az Éjfélt.

– Menjen kend is, bátyámuram, Isten hírével, eleget aludtak az emberek!

Mire kivirradott, s a testvérei fölébredtek, csak úgy ropogott-pattogott a tűz. De egy árva szó nem sok, annyit sem szólt arról a bátyjainak, hogy hol s merre járt, s hogy milyen sokáig aludtak.

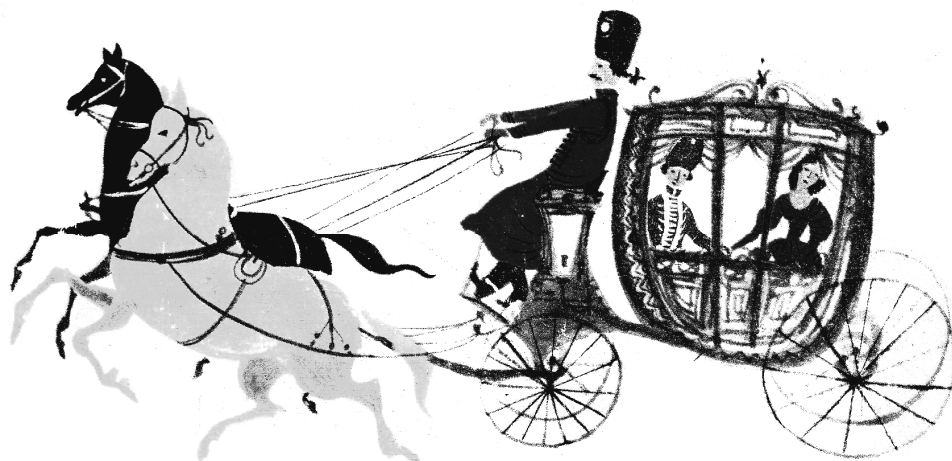
Hát jól van, továbbment a három királyfi, mentek hetedhét ország ellen. Egyszer betértek egy kocsmába. Hej, sok vendége volt annak a kocsmának, alig fértek el benne az emberek. De nem is csoda, mert itt minden utas annyit ehetett-ihatott, amennyi belefért, s egy árva krajcárt sem kellett fizetni. Az volt a fizetés, hogy aki ide betért, s evett-ivott, mielőtt elment, el kellett hogy mondja a maga történetét. Azám, ti nem is gondoljátok, hogy ki lehetett a kocsmáros. Ez a kocsmáros az a király volt, akinek a várat az óriások be akarták venni. Mióta Pengő megölte az óriásokat, mindenfelé kereste a király, hogy ki lehet az a derék vitéz ember, aki az óriásokat megölte, de senki sem állott elé. Kocsmát nyitott, úgy akarta megtudni az igazságot.

No, bemennek a királyfik ebbe a kocsmába, jól esznek-isznak. Hordják a bort a királykisasszonyok, kínálják a dali szép legényeket, aztán Pengő elkezd beszélni, de még felét sem mondta el a történetének, int a király a legidősebb lányának, az eltűnik, s hát egy kicsi idő múlva megáll a kocsmá előtt négy aranyos-bársonyos hintó. Mind a négy hintó elé hat ló volt fogva.

– No – mondja a király –, csak azt akartam megtudni, édes fiam, hogy ki ölte meg az óriásokat. A fiaim vagytok mind a hárman. Gyertek velem a váramba, s még ma megtartjuk a lakodal-

mat. – Beleülnek a hintóba párosával, hazavágtatnak a fekete várba, lett nagy dínomdánom, lako-

dalom, folyt a bor Hencidától Boncidáig, nem volt vége a hejehujának hét álló hónapig.

– Látjátok, látjátok – mondotta Pengő a bátyjainak –, mégis javunkat akarta az édesapánk, mert különben nem láttunk volna országot-világot, s tán hírét sem halljuk ennek a három szép leánynak.

– Igazad van – mondották az idősebb királyfik –, javunkat akarta az édesapánk. Hanem most már illendő volna, hogy megnézzük a mi országunkat is.

– Jó lesz biza – mondják az öccsei, s mindjárt megegyeznek, hogy indulnak haza, hadd lásák, nem szökött-e meg az országuk.

Befogatott a király három hintóba, s indultak haza mind a hárman, s vitték magukkal a feleségüket is. Az első kocsiban a legidősebb királyfi ült, s egyszer csak látja, hogy az út közepén a nagy sárban egy bakarasznyi ember vergelődik. Kéri a bakarasznyi ember:

– Húzz ki a sárból, te királyfi, bizony meg szolgálom!

Mondta a királyfi:

– Nem húzlak én, minek mentél bele – s azal továbbhajtott.

Jön utána a középső királyfi, azt is megszólítja a bakarasznyi ember, de a középső királyfi sem húzta ki. Hanem a legkisebb királyfi, az már megállította a hintáját, leszállott, kihúzta a bakarasznyi embert a sárból, még fel is ültette a hintóba. Hát egyszerre, uramteremtőm, mi történt! A bakarasznyi ember megragadta a királyfi feleségét, belecsavarta a hétrőfös szakállába, s úgy eltűnt vele, mintha a föld nyelte volna el.

Hej, nagy búbánat nehezedett a királyfi szívére. Mondotta a bátyjainak:

– Ti csak menjetek haza, mert én addig meg nem nyugszom, amíg a feleségemet meg nem találom.

Visszaküldötte a hintót az apósához, s elindult gyalog. Ment hetedhét ország ellen. Amint megy, mendegél, egy patakhöz ér, s eszébe jut az aranyhalacska, hátha ez tudna segíteni rajta. Előveszi a két arany halpénzt, ráfuvint, s abban a pillanatban ott volt az aranyhalacska, s kérdezte:

– Mit parancsolsz, édes gazdám?

Mondja Pengő:

– A bakarasznyi ember elragadta a feleségemet, ugyan bizony nem tudnád-e megmondani, hol s merre lehet?

Feleli az aranyhalacska:

– Én nem tudom megmondani, de azon a hegyen túl, látod-e, van egy bölcs ember, az három dolgon kívül mindent tud ezen a világon, s talán meg tudja mondani, hol van a feleséged.

Elment Pengő királyfi, s addig meg sem állott, amíg a bölcs emberhez nem ért. Ott ült a bölcs ember egy nagy sziklának a tetején, lelógott hosszú fehér szakállá. Köszönti Pengő illendőképpen, s elmondja, hogy miben jár.

– Tudom, ha nem is mondod – szolt a bölcs ember –, de ha meg akarod kapni a feleségedet, előbb te segíts rajtam. Kerek száz esztendeje, hogy ezen a sziklán ülök, s nem tudok felkelni, mert a mátkám a gyűrűjével együtt elveszett. Ha megtalárod a mátkámat s a gyűrűjét, akkor te is

megkapod a feleségedet.

Kérdezte Pengő:

– Hát hol találom én meg a te mátkádat?

– Hej, fiam – felelte a bölcs –, hiszen éppen azt nem tudom, hogy hol van. Mert tudd meg, hogy csak három dolog van a világon, amit én nem tudok, s ez éppen a közül a három közül való.

Visszament Pengő nagy búsan az aranyhalacskaéhoz, s elpanaszolja, hogy mivel fogadta őt a bölcs ember.

– Csak ne búsulj! – mondja az aranyhalacska. – A bölcs ember mátkája a gyémántvárban van. Meríts egy palack vizet, tégy bele engem, s vígy magaddal, majd visszaszerezzük a bölcs ember mátkáját.

Elindul Pengő királyfi. Megy hegyeken-völgyeken át, erdőkön-mezőkön keresztül, egyszerre csak megérkezik a gyémánt várhoz. Azt mondja az aranyhalacska:

– No, te királyfi, jól megjegyezd, hogy ebben a várban minden fekete, még étellel is csak fekete étellel kínálnak. De te, akármit csinálnak veled, akárhogy megkínózzanak, egyebet el ne fogadj fehér ételnél.

Bemegy Pengő a gyémántvárba, hát belől olyan fekete, mint a korom. Feketék a falak, feketék a garádcikok, az ablakok; megy a szobákba, azok is mind feketék. Jönnek a szolgák, fekete az arcuk, fekete a ruhájuk. Aztán asztalt terítenek, fekete abrosszal, fekete tálakkal. Hozták az ételeket, kínálták Pengőt, egyék. De Pengő semmihez sem nyúlt, mert minden étel fekete volt. Akkor egyszerre csak megtelt a szoba fekete emberekkel s asszonyokkal, s úgy megverték Pengőt, hogy elnyúlt a földön. Második nap éppen így járt. Hiába erőltették, hiába kínozták, hozzá nem nyúlt az ételekhez.

Elkövetkezik a harmadik nap, s hát megfehéredtek mind a szobák, fehér ruhás emberek s asszonyok jöttek a szobába, fehér abrosszal terítették asztalt, csupa fehér ételeket hoztak, s énekeltek Pengőnek szebbnél szebb nótákat. De most már Pengő is evett mindemből, amennyi csak belefért. Mondja reggel az aranyhalacska Pengőnek:

– No, a próbát jól kiállottad. Most menj le az istállóba, ottan találsz négy fekete paripát. Ez a négy paripa négy leány. Egy a bölcs ember mátkája, egy a farkas-, egy a sas- s egy a hollókirályé. Ezt a négy leányt az a vén boszorkány rabolta el,

akié ez a gyémántvár. Mert úgy tudd meg, ennek a vén a boszorkánynak abban telik kedve, hogy mátkás leányokat rabol, azokat lovakká változtatja, hintó elé fogja, mikor jól lejárta őket, vízbe fullasztja, s megint más lányokat szerez helyettök. Majd az istállóban meglátod a vén boszorkányt darázs képében. Hol az egyik, hol a másik ló hátára száll. De te csak végy egy ostort a kezébe, csapkodj a lovakra, s ha meg is kínozzod szegényeket, addig csapkodj, amíg a darázst el nem találod.

Úgy tett Pengő, amint a halacska tanácsolta. Lement az istállóba egy jó szíjostorral, elkezdte csapkodni a lovakat, hogy azok fájdalomukban mind felrúgták a hídlást, nagyokat nyerítettek: hanem egyszer eltalálta a darázst is; lefordult egyik ló hátáról, abban a pillanatban vénasszonnyá változott, nagy sivalkodással kiszaladt az istállóból, s úgy elszaladt, hogy talán meg sem állt a világ végéig. Hát, amint a banya kiszaladt az istállóból, a négy ló meg gyönyörűséges szép négy leánnyá változott. Pengő mindjárt indult a négy leánnyal, s vitte őket a bölcs emberhez. Megérkeznek a sziklához, föl akar kelni a bölcs ember, s hát nem tud felkelni, pedig ott volt a mátkája előtte.

– Hát a gyűrűt nem hoztátok el? – kérdezte a bölcs ember.

– Jaj, istenem – sírt a leány –, azt a vén boszorkány elvette tőlem, s magával vitte.

Gondolkozott egy keveset a bölcs ember, s mondta:

– Azt már tudom, hogy a földön nincs a gyűrű, mert ha ott volna, tudnom kellene. Hát vagy a levegőben, vagy a vízben van.

Eközben odaérkezett a farkas-, a sas- meg a hollókirály is a mátkájáért, s a sas- meg a hollókirály mondotta:

– No, annyit mi is mondhatunk, hogy a levegőben nincs a gyűrű, mert különben tudnunk kellene róla.

Megszólal az aranyhalacska:

– Akkor bizonyosan a tengerben van.

Egyszeriben összehítta a halakat mind, s kérdezte, hogy nem láttak-e egy mátkagyűrűt.

Mind azt felelték, hogy ők nem láttak.

– Mind itt vagytok-e? – kérdezte az aranyhalacska.

– A sánta csuka még nincs itt – felelték a többiek.

Hát egyszer jön a sánta csuka is. Ráförmed az aranyhalacska:

– Hát te hol voltál, hol késtél meg?!

Mondja a sánta csuka:

– Én bizony egy gyűrűt találtam a tengerben, s azt elittam a kocsmában.

– Ilyen-olyan teremtette – kiáltott az aranyhalacska –, mindjárt visszahozd azt a gyűrűt!

A sánta csuka nagy dérrrel-dúrral elinalt, visszahozta az aranygyűrűt, odaadták a böles embernek, s ím az abban a pillanatban felállott, s

mondta Pengőnek:

– A te feleséged a tenger kilencvenkilencedik szigetén van a bakarasznyi embernél. Eredj oda, ott megtalálod, s ha igazán szeret, majd ki tudja a bakarasznyi embertől, hogy miben van a szörnyű nagy ereje, mert szörnyű nagy ereje van. Akkor aztán elhozhatod a feleségedet.

Az aranyhalacska mindjárt előszóltott egy nagy cethalat, Pengő a hátára ült, s úgy úszott a kilencvenkilencedik szigethez.

Hát amint odaérkezik, s kilép a szigetre, éppen ott sétál a felesége. Ölelik-csókolják egymást, de mikor vége volt ölelésnek, csókolásnak, azt mondja az asszony nagy búsan:

– Hiába fáradtál ide, édes uram, nem tudsz megszabadítani a bakarasznyi embertől, mert szörnyű nagy ereje van, s én meg nem tudom, hogy miben tartogatja.

A bakarasznyi ember éppen a déli álmát aludta. Mondta az asszony Pengőnek, csak bújjon el valahová, majd mégis megpróbálja, hátha mézesmázos szavakkal kiveszi belőle a titkot.

Fölmegy a királyné a palotába, éppen akkor ébredett fel a bakarasznyi ember, odamegy az asszony hozzá, simogatja a hétrőfös szakállát, cirógatja az arcát, s mondja:

– Látod, látod, mindig mondd, hogy így meg úgy szeretsz engem, de én nem hiszek neked.

– Hát azt én mivel tudjam bebizonyítani? – kérdi a bakarasznyi ember.

– Mivel-e? Azzal, ha megmondanád, hol tartogatsz az erődöt, legalább én is vigyáznék reá.

Nagyot kacagott a bakarasznyi ember.

– Hát megmondom neked. Ott van ni, az ajtó mellett, abban a darab fában.

– Jaj, istenem, hát hogy lehet ott tartani? Hátha valaki elvinné! – mondotta az asszony. Azzal fölkapta a fát, s bezárta az almáriumba.

A bakarasznyi ember nagyot kacagott.

– No, látod-e, elbolondítottalak, mert nem a fában van az eröm, hanem abban a seprűben, ni!

– Bizony, ha abban van, akkor azt is elzárom – s elzárta az almáriumba.

A bakarasznyi ember még nagyobbot kacagott.

– Látod-e, megint elbolondítottalak, mert nem a seprűben van az eröm, hanem a piszkafában.

Az asszony szépen felvette a piszkafát, kendőbe takargatta, s úgy zárta el az almáriumba.

Azt mondta akkor a bakarasznyi ember:

– No, most már látom, hogy igazán szeretsz. Hát tudd meg, hogy sem abban a fában, sem a seprűben, sem a piszkafában nincs az én eröm. Ott van az én eröm messze innét az erdőben, egy aranyszarvasban. Ez az aranyszarvas, amikor én

alszom, mindig lejár inni az aranypatakba. Ha valaki meglőné, egy bárány szöknék ki belőle. Akkor ebben lenne az erőm. A bárányt ha meglőnék, kirepülne belőle egy aranykacsa. Aranykacsát ha meglőnék, abból kiszállana egy aranybogár, s ha ezt el nem pusztítanak, ebben megmaradna az erőm, de ha ezt is elpusztítják, akkor az én erőmnek vége.

Hiszen csak azt várta az asszony, hogy elaludják a bakarasznyi ember. Mindjárt kisurrant a palotából, szaladott Pengőhöz, s töviről hegyire elmondotta neki, amit a bakarasznyi embertől hallott. Megy Pengő az erdőbe, s amint megy, megedél, meglát egy farkast; meg akarja lőni, de a farkas megszólal:

– Ne ölj meg, királyfi, mert engem a farkaskirály küldött a te segítségédre!

Megy tovább Pengő, s egyszer csak a feje fölött egy sas repül el. Veszi a nyilát, megcélozza, de a sas megszólal:

– Ne lőj meg, királyfi, mert én tereád vártam itt! A saskirály küldött a segítségédre.

Jól van, nem lövi meg, hogy lőtte volna meg?

Megy tovább Pengő királyfi, s hát egy holló repül feléje. Célba veszi azt is, de a holló is megszólal:

– Ne lőj meg, királyfi, mert engem a hollókirály küldött a te segítségédre.

Pengő nem lőtte meg a hollót, hanem ment egyenesen az aranypatakhoz. Ott meghúzódott egy bokor mögé, s várta az aranyszarvast. Hát egyszer jön az aranyszarvas, hegyezi a fülét, néz erre, néz arra, s hogy nem látott senkit, belemegy a patak-

ba. Úszott benne fel s alá, fürdette magát, s akkor Pengő szépen célba vette a nyilával, lelőtte. Szalad oda Pengő, hogy megfogja az aranyszarvast, de már abban a szempillantásban ki is ugrott belőle az aranybárány. Uccu, ott volt a farkas, nekiszökött a báránynak, szétszaggatta. A bárányból kiröppent az aranykacsa, de arra lecsapott a sas, összetépte. Aranykacsából kiszállott az aranybogár, de azt meg a holló fogta meg. Szépen odavitte Pengőnek, s Pengő a zsebkendőjébe kötötte a bogarat, úgy vitte a bakarasznyi ember palotájába. Fölmegy Pengő a palotába, mondja nagy örömmel a feleségének, hogy megvan a bakarasznyi ember ereje. Hát arra a szóra támolyog ki a szobából a bakarasznyi ember is, s mondja Pengőnek:

– Megfogád az erőmet, királyfi, de ha visszadod, cserébe neked adom minden vagyonomat.

Mondotta Pengő:

– Nem kell a vagyonod, s nem is hiszek a szavadnak, mert te jóért rosszal fizettél nekem.

Azzal a bogarat beledobta tűzbe, porrá égett, s ím halljatok csudát, szemük láttára porrá s hamuvá lett a bakarasznyi ember is.

– No, feleség – mondotta Pengő –, most már kettőnké a világ.

S mentek haza az asszony apjához. Csaptak nagy lakodalmat, meghítták rá a böles embert, a saskirályt, a hollókirályt, a farkaskirályt, Pengő királyfi két bátyját, s hét nap s hét éjjel szólt a muzsika, folyt a bor Hencidától Boncidáig. Lakodalom után a király Pengőnek adta egész országát, s még ma is élnek, ha meg nem haltak.

(Folytatása a következő számban.)

